

विभ्रम पु० वि+भ्रम-वज् । १ स्त्रीषां शृङ्गारात्ते चेष्टाभेदे
“विभ्रमस्तस्याऽकावे भूषास्त्वानविपर्ययः” इत्युक्ते
स्वरया भूषास्त्वानविपर्यये च “यथापहारो विभ्रम-
मल्लनानाम्” कुमारः । विशेषेण श्रमाली मेदि-
३ योभायां एवन्देहे हेमच० । ७ भ्रमणे शब्दरत्ना० ।
“चित्तवृत्त्यनवस्थानं शृङ्गारात् विभ्रमो भवेत्” उक्ते
शृङ्गारादिचित्तवृत्त्यनवस्थाने । “क्रोधं स्मितञ्च कुहना-
भरणादि वाचजा तद्वर्जनञ्च सङ्घैव विमलवृत्तञ्च ।
आचिन्त्य कालवचनं वचनं सुखीभर्निष्कारणोत्थितगतं
वद विभ्रमं तत्” इत्युक्ते स्त्रीषां एवेष्टाभेदे च ।

अथर्वे च । १ वाङ्मयावस्थायां स्त्री शब्दरत्ना० ।

विभ्राज् ति० वि+भ्राज-क्विप् । भूषणादिना दीप्ते अमरः
विमत ति० वि+मत-क्त् । विरहमतिमुक्ते १ विभ्रमे २ सन्दि-
ग्ये च । [व्याकुलचित्ते अमरः ।

विमनस्(स्त्र) ति० विचिन्तं मनो यस्य वा कप् । चिन्तादिना
विमर्दं पु० विचिन्तयेऽसौ वि+मर्द-वज् । (वाचकासुन्दिया)
१ दृष्टे रत्नना० । संशयां कन् । चक्रमर्दके राजनि० ।
भावे दज् । २ मर्दने शकुन्तुमादिमर्दने च ।

विमर्शनं न० वि+मर्द-ल्युट् । १ परामर्शे न्यायोक्ते साध्य-
व्यायहेतुमत्प्रेष पक्षनिश्चये २ वितर्के च हेम० । वज्
विमर्शे तत्त्वार्थे पु० ।

विमर्षं पु० वि+मर्ष-वज् । १ विचारे जटा० २ नाटकाङ्ग-
वन्निर्भेदे च । स च “चन्नरेकार्धसम्यक् सन्नरेकान्वये
यति । सुखं प्रति सुखं गर्भो विमर्ष उपसङ्गतिः ।
इति पञ्चाश्र भेदाः स्युः क्रमाङ्गव्युत्पत्त्ये” इति वि-
मर्ष “वत्त सुखफलोपाय उद्भिन्नो गर्भतोऽधिकः ।
मायायैः बानरायश्च स विमर्ष इति स्मृतः” इति
सा० ३० वक्षितः । तदङ्गानि च तलोक्तानि यथा
“अपवादोऽन सम्प्रतीतो व्यवसायोद्भवोऽनुतिः । शक्तिः-
प्रवृत्त्येव प्रतिषेधो विरोधनम् । प्रतीचना प्रहर्षे
कादादानं कादनं तथा” ।

विमलं ति० विगतो मनो यस्मात् । १ स्वच्छे निर्भेदे अमरः ।
विगतो मनो यस्याः ५६० । (चापकथा) २ सप्रज्ञायाम्
अमरः । जगन्नाथसेतुस्थे श्देवीभेदे स्त्री तन्वशा० ।
३ दुर्गामूर्तिभेदे देवीपु० । ४ उपरसभेदे न० राजनि० ।
५ क्षिप्तेने पु० ७ वाचि ति० शब्दरत्ना० । “चेतसा सत्य-
श्रुतेन दानं बहु विमलं व्यतम्” गरुडपु० उक्ते दया-
विमले दानभेदे न० ।

विमातृ स्त्री विरडा माता । मातृसपत्न्याम् । “मातृः
पितुः कन्यायां न नमेदवसाधिकः । नमस्कृत्यात्
सुरोः पत्नीं आहजायां विमातरम्” न० त० कृतिः ।
तत्रैव कृत्यवसारे “स्त्रियो नमस्या दृष्ट्वा यवसा
पत्नुरेव ताः” । “यतः पत्युर्ववसा ताः स्त्रियो दृष्ट्वा अतः
कनिष्ठा अपि अपि नमस्त्राः” म० त० रघु० [अमरः ।

विमातृज पु० विमातृजायते जन-ड । सापत्ने भ्रातरि
विमान पुंन० वि+मन-वज् वि+मा-ल्युट् वा । १ देवयाने
रथे अमरः । २ सार्वभौमस्तम्भेदे च श्यानमात्रे ३ यत्र
पु० मेदि० ५ परिभाषे च न० ।

विमार्गं पु० विरहो मार्गः । १ रूपये २ निन्दिताकारे च ।

विमुखं ति० विरुद्धमनस्तुलं सुखसख । १ वदितुं चे २ निवृत्ते च
विमुद्रं ति० विगता सुद्रा सुजलीभावी यस्य । १ विक्रियते
हेमच० । २ सुधारदिते च ।

विस्व पुंन० । वी+वन-सुप्तृस्त्री । १ दर्पणादो भासमान-
प्रतिविम्बाशब्दे २ कमण्डली च संक्षिप्तसा० । ३ स्त्रियां टि-
मण्डले अमरः । ४ लकडासे पुं स्त्री० मेदि० स्त्रियां डोष् ।
विस्वायाः फलम् अण् तस्य सुप् । ५ विजित्ताफले न० ।
विस्वजा स्त्री विस्वं फलं जायतेऽस्याः जन-ड १ वि-
म्विकालतायां (नेलाङ्गणा) शब्द० ।

विस्वट पु० विस्वमटं गट-अण् शत० । सर्पये शब्द० ।
विस्वा(स्त्री) स्त्री विस्वमस्यस्याः अण् वा गोरा० डोष् ।
(नेलाङ्गणा) १ कृताभेदे शब्दरत्ना० “विस्वीफलं भादु गीतं
गुरु पितामहावातजित् । समानं लेखनं दृश्य विवस्वा-
द्यानकारकम्” भावप्र० । आर्ये क कापि अत २५५ म
तत्कार्ये । सूर्यदिमण्डले पुंन० नात इत्यम् ।

वियत् न० वि+यत्-क्विप् मलोमे तृक् । आकाशे अमरः ।
वियत्तृप् स्त्री वियत्स्या गङ्गा शक० । स्वर्गगङ्गायां
मन्दाकिन्याम् अमरः ।

वियद्भूति स्त्री वियतो भूतिरिव । अन्वकारे त्रिका० ।
वियन्मणि पु० वियतो मणिरिव प्रकाशकत्वात् भूषकत्वादा
द्युमणौ सूर्यो जारा० ।

वियम् पु० वि+वम-वज् । १ संयमे अमरः । २ दुःखे शीर-
क्षानी । पक्षे दृष्टिः । वियाम तत्त्वार्थे ।

वियात ति० वि+या-क्त् याति अण् वा । १ दृष्टे २ निवृत्ते
च अमरः । तस्य भावः अण् । वैयात्यं निवेज्जये न०
“वैयात्यं सुरतेर्लपि” पाचः ।

वियोग पु० वि+यज्-वज् । १ विच्छेदे हेमच० ६ त०